

DRŽAVNO NATJECANJE IZ ČEŠKOGA JEZIKA –  
MATERINSKOGA JEZIKA  
STÁTNÍ SOUTĚŽ V ČESKÉM JAZYCE –  
MATEŘSKÉM JAZYCE

2023  
7. a 8. třída

HESLO

---

POČET BODŮ:

	100
--	-----

Prosudbeno povjerenstvo:

1. \_\_\_\_\_
2. \_\_\_\_\_
3. \_\_\_\_\_

Predsjednica Državnog povjerenstva:

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_, 5. svibnja 2023.

## 1. Čtení textu s porozuměním

**Přečtěte si text a odpovězte na otázky.**

Toho bohdá nebude

Hana Doskočilová

Poslyšte příběh o dvou králích, Janu a Karlovi, o nichž se ve starých kronikách často vypráví jako o nezdárném otci a jeho zdárném synovi...

Když prince Jana oženili a korunovali na českého krále, byl ještě kluk. Docela se na kralování těšil! V Čechách sice nikdy před tím nebyl, pocházel z Lucemburska, ale česká princezna Eliška se mu líbila. A vůbec mu nevadilo, že o tu její zemi bude muset bojovat a nejdřív odtud vyhnat Eliščina švagra Jindřicha, který se právě chystal z celého českého království udělat kousek svých mrňavých Korutan.

Čtrnáctiletý Jan už tenkrát bojoval rád.

„Za vás, Eliško, a tuhle zem se chci bít až do smrti!“ prohlásil, když se svým vojskem Jindřicha porazil.

O čtyři roky starší Eliška se však jen usmála a řekla:

„To přece nejde, Jane! Král musí také vládnout.“

S vládnutím to bylo horší. Jan ve svém věku sám ještě vládnout nemohl a jen se dívat, jak za něho vládou jiní, moudří a vousatí rádci, to ho nudilo. A tak stále častěji odjížděl na císařský dvůr svého otce nebo za strýci a bratrány, kteří kralovali ve Francii. Tam se cítil mnohem líp! Hostiny, turnaje, a co chvíli nějaká válka...

Na bitevním poli se statečný a urostlý Jan nikomu nezdál příliš mladý. Naopak. I zkušené válečníky o něm říkali s uznáním:

„Český král je mezi králi nejstatečnějším rytířem.“

V Čechách si však tuhle větu začali říkat naruby. Že nejstatečnější mezi rytíři není českým králem. Vždyť je pořád někde v povětrí! Vládnout se neučí a česká země mu k srdci nepřiřostla.

„Jak jsme mu mohli dát královskou korunu? Jak jsme mu mohli dát za ženu naši Elišku, poslední Přemyslovnu?“ šeptali rádci a dvořané kolem věčně opuštěného trůnu.

Jen Eliška stále věřila, že z Jana bude jednou dobrý král.

Když uplynulo šest let, v královské kolébce zaplakal syn. Dali mu jméno Václav a tatínek Jan byl štěstím bez sebe:

„Pro svého syna dokážu všechno na světě!“

A královna Eliška zářila, neboť byla přesvědčená, že právě teď nastala chvíle, kdy její král zmoudří.

Co je pro syna nejlepší, o tom však mívají maminky a tátové každý jinou představu. Jan rovnou od Václavovy kolébky vsedl na bělouše a odjel do války. Válčil na severu, válčil na jihu, válčil bez ustání. Když došly peníze, válčil i na dluh. Aby prý jednou jeho syn vládl od moře až k moři! Ubohá Eliška si mohla oči vyplakat a české království chudlo a chudlo.

Až v Čechách ze samého zoufalství začali uvažovat, že se proti králi Janovi vzbouří. Že mu českou korunu vezmou a dají ji malému Václavovi radši hned, než mu ji tatínek proválčí. I Eliška s tím nakonec souhlasila.

Jak se však Jan o tom doslechl, válka neválka, vrátil se jako vítr. Spiklence rozehnal, Václava jim vzal a odvezl k strýci králi do Paříže, Elišku poslal do kláštera... a zase válčil dál.

„Krkavčí otec. Žárlí na vlastního syna! Odvlekl ho bůhvíkam, kde se nám odrodí,“ šeptalo se kolem věčně prázdného trůnu.

Tentokrát Janovi křivdili. Byl nezdárný manžel, nezdárný král, ale svého syna nade všechno miloval. Když o mnoho let později bojovali oba, Jan i Václav, po boku Francouzů u Kresčaku, na vítězství nebylo ani pomyšlení. Bitva byla prohraná, francouzská vojska se rozutekla a král Jan, tehdy už slepý, přikázal své družině:

„Všichni chraňte Václava!“

A sám se vrhl do bitevní vřavy s posledním výkřikem:

„Toho bohdá nebude, aby český král z boje utíkal!“

Jan Lucemburský dokázal zemřít jako hrdina...

Jeho syn Václav zase dokázal za svého panování zaplatit všechny otcovy dluhy, z českého království udělat střed Evropy a z Prahy nejkrásnější město na světě.

Václavovo královské jméno bylo Karel IV.

z knihy Damoklův meč od Hany Doskočilové

(Čítanka pro sedmou třídu základních škol, Jednota 2002)

1. Z jakého rodu pocházel Jan? \_\_\_\_\_

2. V kolika letech ho oženili? \_\_\_\_\_

3. Koho si Jan vzal za manželku? \_\_\_\_\_

4. Najdi větu, kterou se Jan Lucemburský proslavil ve svém posledním boji? Opiš ji.

\_\_\_\_\_

5. Najdi v textu slovo, kterým se nazývají osoby, které organizují akce s nepřátelským úmyslem proti někomu nebo něčemu.

\_\_\_\_\_

6. Z jakého rodu byla Eliška? \_\_\_\_\_

7. Co se stalo s Českým královstvím, když Jan po celou dobu válčil?

a) prospívalo    b) bohatlo    c) chudlo

8. Zakroužkuj, zda je tvrzení správné, nebo ne.

a) Jan měl příbuzné na císařském dvoře ve Francii.

ANO    NE

b) Jan byl slepý před koncem svého života.

ANO    NE

c) Janův nástupce byl Václav IV.

ANO    NE

	10
--	----

## 2. Čtení textu s porozuměním

**Přečtěte si text a odpovězte na otázky.**

Píseň o slabikáři

Jaroslav Seifert

Zní opět staré vzpomínky,  
nikdo jim neodolá:  
Jde chlapec vedle maminky  
a už začíná škola.

Slabikář vidím v duchu zas  
s obrázky Alšovými.  
Bože, bylo tam tolik krás,  
jež dávno zapadly mi.

Neskáče pes už přes oves,  
jak tenkrát v písničce skromné,  
větříček sice foukal dnes,  
neshodil hruštičku pro mne.

Tak jenom napadlo mi,  
jak jsem v té knížce čítal.  
čas letěl nad těmi deskami,  
já roky nepočítal.

(Jaro, sbohem)

(Čítanka pro sedmou třídu základních škol, Jednota 2002)

1. Který literární druh je přečtený text? \_\_\_\_\_
2. Kolik má báseň slok? \_\_\_\_\_
3. Kolik veršů je ve slokách? \_\_\_\_\_
4. Jaký druh rýmu je v básni použit? \_\_\_\_\_
5. Určete básnický prostředek ve verši: „Zní opět staré vzpomínky“  
a) personifikace                      b) přirovnání                      c) onomatopoeie
6. Určete básnický prostředek ve verši: „Čas letěl ...“  
a) aliterace                      b) přirovnání                      c) metafora
7. Jak se jmenoval malíř (příjmení), který ilustroval Slabikář, na nějž básník vzpomíná? \_\_\_\_\_
8. Která dětská česká lidová říkanka nebo písnička je v básni uvedena?  
\_\_\_\_\_
9. Synonymum slova foukat je:  
a) vít                      b) vát                      c) lát
10. Antonymum slova skromný je:  
a) prostý                      b) přepychový                      c) jednoduchý

3. Literární žánr (formu), ve kterém zvířata nebo neživé věci mluví a jednají jako lidé, nazýváme \_\_\_\_\_

	1
--	---

4. Literární druh určený k předvádění na jevišti se nazývá \_\_\_\_\_

	1
--	---

5. Vymyšlené často lidové vyprávění s neskutečným dějem a nadpřirozenými bytostmi se nazývá \_\_\_\_\_.

	1
--	---

6. Opakování začátečních hlásek nebo části slov na začátku po sobě následujících slov nebo veršů se nazývá

a) asonance.

b) aliterace.

c) inverze.

d) apostrofa.

	1
--	---

7. Do které skupiny evropských jazyků patří jazyky: chorvatština, čeština a ukrajinština? \_\_\_\_\_

	1
--	---

8. Doplňte do pořekadel a přísloví části lidského těla.

Slyšel jsem to na vlastní \_\_\_\_\_.

Přítel žije na vysoké \_\_\_\_\_.

Dej si před ní pozor na \_\_\_\_\_.

Vůbec mi to nejde do \_\_\_\_\_.

Celou dobu mě vodil za \_\_\_\_\_.

Co na srdci, to na \_\_\_\_\_.

	6
--	---

**9. Do pranostik doplňte názvy měsíců. Pomohou ti závorky.**

V \_\_\_\_\_ moc sněhu, v \_\_\_\_\_ moc sena. (dnuel / nurečv)

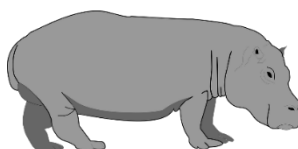
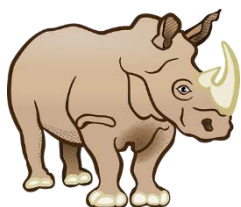
Když skřivánek v \_\_\_\_\_ zpívá, velká zima potom bývá. (runúo)

Sníh v \_\_\_\_\_ - hodně trávy. ( jmiá)

Jaký \_\_\_\_\_, takové jaro. (csnepori)

	5
--	---

**10. Pojmenujte zvířata.**



\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_



\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

	6
--	---

**11. Doplňte správné předložky:**

Jedou nakupovat \_\_\_\_\_ supermarketu.

V parfumerii si koupila lak \_\_\_\_\_ nehty.

Budete platit kartou nebo \_\_\_\_\_ hotovosti?

Potravinu dostaneme \_\_\_\_\_ výhodné ceny.

Chci si koupit něco \_\_\_\_\_ sebe.

	5
--	---



**12. Určete u podstatného jména rod, číslo, pád a vzor:**

Podstatné jméno	Rod	Číslo	Pád	Vzor
Pod stromem				
Na hruškách				
Bez housat				

	12
--	----

**13. Přepište v množném čísle:**

s papírovým drakem - \_\_\_\_\_

o maličké holčičce - \_\_\_\_\_

bez veselé učitelky - \_\_\_\_\_

mladý hoch - \_\_\_\_\_

	4
--	---

**14. Napište 2. stupeň přídavných jmen:**

měkký- \_\_\_\_\_

malý- \_\_\_\_\_

známý- \_\_\_\_\_

špatný- \_\_\_\_\_

	4
--	---

**15. Rozhodněte se, zdali je správně velké nebo malé písmeno a dejte jej do kroužku.**

Učili jsme se o A/a\_\_\_frické poušti S/s\_\_\_ahaře.

Rád chodil do R/r\_\_\_estaurace U/u\_\_\_ S/s\_\_\_tarého N/n\_\_\_ámořníka.

Oni bydleli ve městě V/v\_\_\_eselí N/n\_\_\_ad L/l\_\_\_abem

8. března oslavujeme M/m\_\_\_ezinárodní D/d\_\_\_en Ž/ž\_\_\_en.

Slovensko se oficiálně nazývá S/s\_\_\_lovenská R/r\_\_\_epublika.

	5
--	---

**16. Určete větné členy všech podtržených slov ve větách a slova napište do tabulky.**

Petr si večer rád prohlíží sportovní časopisy.

Maminka vyprávěla dětem pohádku O Karkulce.

Učitel vešel nečekaně do třídy.

Klára vyběhla z prázdného pokoje.

Z dálky se ozvala siréna

Na noční obloze se třpytily hvězdičky.

Ve městě jsme potkali Janu.

PODMĚT	
PŘEDMĚT	
PŘÍSUDEK	
PŘÍVLASTEK	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ MÍSTA	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ZPŮSOBU	

	7
--	---

**17. V následujících větách najděte a zakroužkujte 12 chyb.**

Když přišli první mrazy, přestalo se pást, a tak skončili všechny podzimný radosty.

K zimním klukovským zábavám patřily bytvy, při kterých se bojovalo sněhovními koulemi.

V polích ležely spousty sněhu. Zaječice večer vylézala, aby si vihledala potravu.

Jednou uvyděla zaječici liška.

Zaječice vyrazila z pelýšku a uháněla k jeslým, ale liška se k ní blýžila stále víc.

	6
--	---

### 18. Doplňte -ě/-je/-ně.

Ob\_\_\_\_vil se silný vítr.

Po práci na m\_\_\_\_ počkal a koupil m\_\_\_\_ kytici růží.

Sestra byla nejrozum\_\_\_\_jší z nás.

Setm\_\_\_\_lo se rychle.

Zpožděný rychlík v\_\_\_\_l konečn\_\_\_\_ na nádraží.

	5
--	---

### 19. Doplňte.

Verše „Svit', měsíčku, svit', at' mi šije nit'“ pochází z balady  
\_\_\_\_\_, autorem balady je

\_\_\_\_\_.

	2
--	---

### 20. Jeden z nejvýznamnějších českých ilustrátorů byl:

- a) Zdeněk Svěrák.
- b) František Hrubín.
- c) Josef Brukner.
- d) Josef Lada.

	1
--	---

### 21. Jak se jmenuje hlavní postava nejznámějšího románu Jaroslava Haška?

- a) Markéta Lazarová
- b) Josef Švejk
- c) Babička
- d) Tonda

	1
--	---

**22. Co vynalezl český chemik Otto Wichterle?**

- a) Semtex
- b) penicilin
- c) prskavky
- d) měkké kontaktní čočky

	1
--	---

**23. Jak se jmenuje literární dílo, které napsal Karel Hynek Mácha?**

- a) Máj
- b) Babička
- c) Polednice
- d) Povídky malostranské

	1
--	---

**24. Kdo napsal literární dílo Staré pověsti české?**

- a) Karel Čapek
- b) Eduard Petiška
- c) Alois Jirásek
- d) Svatopluk Čech

	1
--	---

**25. Kolik obyvatel má přibližně Česká republika?**

- a) 5,5 milionu
- b) 10,5 milionu
- c) 15,5 milionu
- d) 20,5 milionu

	1
--	---

**26. Které slovo jako první na světě použil český spisovatel Karel Čapek ve svém dramatu R.U.R.?**

- a) supernova
- b) astronaut
- c) skafandr
- d) robot

	1
--	---

**27. Jak se jmenoval československý podnikatel, tvůrce světového obuvnického impéria?**

- a) Emil Škoda
- b) Tomáš Baťa
- c) Emil Kolben
- d) Václav Laurin

	1
--	---